

Quo vadis, Iszlám Állam?

Dezső Tamás elemzése

2020. január 23.

Az Iszlám Állam új vezetőjéről szóló hírek a figyelmet arra a kérdésre irányítják, hogy mi lesz az Iszlám Államnak mint a jelenkori dzsihád zászlóshajójának a sorsa, és legfőképpen arra, mit jelent mindez a Közel-Kelet és Európa biztonságára nézve. A tanulmány részletesen bemutatja az Iszlám Állam előző vezetőjének, al-Baghdadi rejtekhelye ellen végrehajtott, sikeres támadást. Elemzi, hogy a „kalifa” halála milyen hatással lehet a globálisan szervezett dzsihádra. Az elemzés feltárja a „kalifátus” öröklésének lehetséges személyi és szervezeti kérdéseit.

Az Iszlám Állam körüli két hónapos relatív csöndet egy új hír törte meg. Híre ment, hogy az Iszlám Államnak új vezetője van. Az új vezető (szándékosan nem kalifát írunk, lásd alább) Amír Mohammad Abder-Rahmán al-Maula asz-Szalbi, egy, az észak-iraqi Tel Afarban, türkmén családban született, a moszuli egyetemen iszlám tanulmányokból diplomát szerzett tudós, az Iszlám Állam egyik *saría* tudósa és ideológusa. Asz-Szalbi már 2004-ben, amerikai fogságban, a dél-iraqi Camp Bucca börtönben megismerkedett al-Baghdadival és hűséges harcostársaként az egyik legmagasabb rangú nem arab származású iszlamista vezetővé vált. Ő volt a jazidiak üldözésének egyik fő ideológusa. Ez a fejlemény újra ráirányította a figyelmet arra a fontos kérdésre, hogy mi lesz az Iszlám Állam, a jelenkori szunnita szalafi *dzsihád* zászlóshajójának a sorsa, és ez milyen veszélyt jelent majd a Közel-Kelet, Európa és a világ biztonsága számára.

Az amerikai–iráni válság (lásd korábbi elemzésünket) egyik azonnali hatása az volt, hogy a koalíciós erők parancsnoksága bejelentette, felfüggesztik az Iszlám Állam ellenes hadműveleteket és az iraqi/kurd csapatok kiképzését. Ez egy súlyos döntés volt, amely felbátoríthatta az Iszlám Állam maradék dzsihadistáit, és a rájuk nehezedő (katonai) nyomás csökkenése lélegzetvételnyi időhöz juttatta őket. Azóta a koalíciós erők vezérkara bejelentette, hogy bizonyos hadműveleteket felújít, de az Iszlám Állam dzsihadistáira nehezedő nyomás még így is kisebb lesz, mint pár hónappal ezelőtt. Ez a fejlemény is elég okot ad arra, hogy megvizsgáljuk azokat a forogatókönyveket, amelyek az Iszlám Állam jövőjéről szólhatnak.

1. Támadás Abu Bakr al-Baghdadi rejtekhelye ellen

Abu Bakr al-Baghdadi (született Ibrahim Awad Ibrahim Ali al-Badri al-Szamarrai), aki 2014. június 29-én Moszulban Ibrahim néven kalifának kiáltotta ki magát, néhány hónappal az általa létrehozott kalifátus, az Iszlám Állam katonai bukása után (2019. március), 2019. október 27-én éjjel az északnyugat-szíriai Basira település külterületén életét vesztette.

A különálló épületet, amelyben al-Baghdadi az amerikai hírszerzés információi szerint legalább nyár óta élt, az eddig napvilágra került felvételek szerint porig rombolták. Egy állítólag a támadásról, a távolból készült éjszakai videón az látható, amint – valószínűleg amerikai harci helikopterek – rakétákkal lőnek valamit, ami „tüzijátékszerűen” ég. A nyolc amerikai katonai helikopter (támadó és csapatszállító helikopterek) a hírek szerint legalább 100 amerikai kommandóst szállítottak a helyszínre. Az épület kerítésén kívül a harci helikopterek rakétatámadásával semlegesítettek 8 fegyverest, akik ellenséges magatartást tanúsítottak. Az épület falait berobbantották, mert feltételezték, hogy a bejáratok el vannak aknásítva. Al-Baghdadit amerikai katonai kutyák a ház alagsorába szorították be, ahol felrobbantotta az állítólag általa állandóan viselt robbanómellényt. A hírek szerint 2 gyermeket (valószínűleg saját gyermekét) is magával vitte a halálba. Az épületben négy nő (talán al-Baghdadi két felesége is), valamint egy férfi vesztette életét. A kommandósok kimentettek 11 további gyereket, és elfogtak két férfit.

A hírszerzési információ, amely végül elvezette hozzá az amerikaiakat Mohammed Ali Szadzsettől, al-Baghdadi egy az iraki hatóságok által Bagdad közelében 2019 augusztusában elfogott bizalmasától származott, aki elvezette az amerikaiakat al-Baghdadi futárához. A futár közben meghalt, de a felesége a futár által hátrahagyott iratokból elárulta al-Baghdadi tartózkodási helyét. A szíriai kurdoknak is volt egy beépített embere al-Baghdadi környezetében, aki valamikor az elmúlt években megszerezte al-Baghdadi egyik fehérneműjét, és DNS mintákhoz juttatta az amerikaiakat. Ilyen DNS mintát rokonaitól lehetett volna még beszerezni.

Az Egyesült Államok hadseregének központi parancsnoksága nyilvánosságra hozott néhány videofelvételt, amelyekből a rajtaütés néhány részletét megismerhettük. Hogy az összes, általunk nem ismert felvétel megkérdőjelezhetetlen bizonyítékkal szolgálhat-e a „kalifa” halála körülményeinek megismerésére, vagy sem, azt nem tudjuk. Magával a támadással és a helyszínnel kapcsolatban több kérdés is felvetődik:

- 1) Al-Baghdadinak a robbanás által széttépett testrészeiből DNS mintát vettek, a „kalifát” ezekből azonosították. A maradványokat ezután elégették, és ismeretlen helyen a tengerbe szórták. A maradványok elégetése és tengerbe szórása Oszama bin-Laden esetéhez hasonlóan a „kalifa” későbbi kultuszát volt hivatott megakadályozni. Ugyanakkor, ha az amerikai videóról nem azonosítható egyértelműen al-Baghdadi, vagy valamely maradványa, akkor a halála az ISIS hívek körében, az ISIS hagyományában könnyen megkérdőjelezhetővé válik.
- 2) A ház, ahol al-Baghdadi bujkált, az október 31-én nyilvánosságra hozott videorészletek tanúsága szerint a támadás során megrongálódott, majd úgy tűnik, hogy a támadás után – miután az amerikai kommandósok átfésülték a romokat és egy precíziós bombával földig rombolták az épületegyüttest – valakik módszeresen el is planírozták a betontégla épület maradványait. A felvételen még annak a markolónak a kanálynymai is látszanak, amellyel a munkát elvégezték. Még a különben teljesen érdektelen betonkerítést is a földdel tették egyenlővé. Hogy ezt az al-Qaida/Dzsabhat al-Nuszra/Hajat Tahrir as-Sam területén, tehát nem baráti területen ki végezhetette el, azt egyelőre nem tudjuk. A nyomok minden esetre eltűntek. A fizikai nyomok szinte teljes eltüntetésére magyarázattal szolgálhat az imént említett érv, amely szerint a holttesten kívül a támadás helyszínét is meg kell semmisíteni, hogy utólag ne válhasson kegyhellyé. Így az esemény utólag mások számára szinte teljesen rekonstruálhatatlanná vált, aminek lehet műveleti biztonsági oka is.
- 3) További kérdés, hogy mit keresett al-Baghdadi a török határtól néhány kilométerre, ráadásul inkább az ISIS riválisának, semmint szövetségesének tekinthető al-Qaida/Dzsabhat al-Nuszra/Hajat Tahrir as-Sam területén, közel a török proxy milíciák területéhez. Az utódlás kérdését is bonyolíthatja (*lásd* alább), hogy az al-Baghdadi halálát követő napon 2019. október 28-án a szintén északnyugat-szíriai Ain al-Bajdah mellett, Dzszerablusznál, szintén a török határ közvetlen közelében egy légicsapás során a szíriai kurd milíciák által vezetett Syrian Democratic Forces segítségével megölték al-Baghdadi jobbkezét, az ISIS szóvivőjét, Abu Hasszan al-Muhadzst is. Világos, hogy a két akció összehangolt volt. Ettől függetlenül az elemzők még keresik a választ arra a kérdésre, hogy – azon kívül, hogy a legváratlanabb hely a legjobb bújóhely – van-e további jelentősége annak a ténynek, hogy az ISIS vezérkara a török határ közvetlen közelében, nem baráti területen bujkált.

2. Milyen hatása lesz a „kalifa” halálának a globális dzsihádra és az ISIS-re

A kérdés megválaszolása azért nehéz, mert nem tudjuk pontosan, hogy al-Baghdadi milyen szerepet játszott az Iszlám Állam vezetésében. Vajon ő volt-e az operatív irányító, a stratégiai tervező és a végrehajtást ellenőrző parancsnok, vagy inkább szimbolikus, pszichológiai szerepet játszott az ISIS, majd később a globálissá váló *dzsihád* vezetésében.

2.1 A „kalifátus”

Al-Baghdadit, vagyis Ibrahim „kalifát” a szunnita világ politikai és vallási elitje sem fogadta el kalifának. Ugyanakkor a nép, az egyszerű emberek körében népszerű lett az a rég elfeledett gondolat, hogy a muszlim világ egységét megtestesítő kalifa harcol a hitetlenek ellen. A kalifátus mozgósító ereje így nagyon sokat nyomott a latban, és nagyban hozzájárult az Iszlám Állam váratlan népszerűségéhez – az egész világon. A kalifátus mozgósító ereje és politikai *brandje* így továbbra is fontos eszköz maradt.

A vezető pozíció öröklése – mind technikai, mind szimbolikus szempontból is – tehát az egyik legfontosabb kérdés. Ezen múlik, hogy az Iszlám Állam hálózata milyen veszteségeket szenved majd. A híradásokból úgy tűnik, hogy elsőszámú helyettesét, az Iszlám Állam szóvivőjét, Abu Hasszan al-Muhadzirt, al-Baghdadi halála után egy nappal megölték. Valószínűleg van egy hivatali öröklési sorrend, amelynek következő szereplőjét még nem ismerjük.

A családon belüli öröklés, ahogy azt a bin-Laden családban láthattuk, itt aligha jöhet szóba. Ennek egyik oka, hogy al-Baghdadi családjáról alig tudunk valamit. Az egymásnak ellentmondó hírek legalább négy feleségről tudnak, akik közül egy elvált tőle, és Libanonban él egy lányukkal, míg kettő a támadásban veszthette életét – felrobbantották magukat. Egy 17 év körüli fiáról tudni vélik, hogy Szíriában a kormánycsapatok elleni küzdelemben veszítette életét két évvel ezelőtt. Az amerikai híradások szerint az alagsorba magával vitt két gyermek közül legalább az egyik a saját gyereke lehetett. Egyik fiútestvéréről a háromból tudjuk, hogy az Iszlám Állam egyik katonai parancsnoka volt, és 2016-ban – ahogy azt a kurd pesmergák az ISIS rádióforgalmazásának lehallgatásából megtudták – az iraqi kurdisztáni front 6. szektorában, Makhmúrnál esett el. Másik két fivérééről szinte semmit sem tudunk.

Egy ilyen, szinte az egész világot behálózó, hatalmas katonai erővel és óriási pénzforrásokkal rendelkező szervezetet csak felkészült és elhivatott ember vezethet, aki valószínűleg (ahogy egykor maga al-Baghdadi is) az apparátusból kerülhet ki. Erre mihamarabb sort kell keríteniük, hogy egyben tartsák az amúgy is szakadozó hálózatot, amelynek egyes elemeire más, még önálló dzsihadista szervezetek, például a Hajat Tahrir as-Sam (az al-Qaida szíriai ága, a korábbi al-Nuszra front) is pályáznak.

Annak az esélye, hogy egy új vezető valamely számára elérhető mecsetben kalifának kiáltassa ki magát, meglehetősen csekély. Azt sem tudjuk, hogy az Iszlám Állam maradék vezetésében van-e elfogadott jelölt az utódlásra, vagy pedig egymással versengő jelöltek fogják tovább gyengíteni a mozgalmat. Mindenesetre az új vezetőnek, valószínűleg az Iszlám Állam rangidős tisztjének az lesz a dolga, hogy átalakítsa a területi hódításra létrehozott szervezetet, és fedésbe kényszerülő hálózattá alakítsa át. A hálózatosság amúgy az Iszlám Állam alapszövetétől nem áll távol.

Az Iszlám Állam katonai természetéről ugyanis jó tudni, hogy a több mint 100.000 iszlamista, aki a soraiban harcolt (köztük kb. 40.000 idegen terrorista harcossal több mint 100 országból), és akik közül kb. 60.000 harcos el is esett, nem a nyugati értelemben vett reguláris hadsereget alkotott. Az Iszlám Állam terjeszkedésének egy fontos jellegzetessége volt, hogy azokat a kisebb dzsihadista szervezeteket, akik például Iraqban 2003 után komoly területeket tartottak ellenőrzésük alatt (pl. Moszulban), igyekezett magába olvasztani és ezzel kész fegyveres alakulatokat megszerezni. A szíriai és iraqi társadalom szövetét a mai napig

meghatározó erős törzsi és azon belül klán rendszer is hasonló terjeszkedési mintát tett lehetővé. A törzsfők, klánvezérek (sejkek, emírek) a mai napig komoly hatalommal és a törzsen/klánon belüli fegyveres erővel rendelkeznek. Az egyes törzsek, klánok így teljes fegyveres erejükkel állhattak az Iszlám Állam mellé, és esküdhetek fel a „kalifa” szolgálatára. A szunnita arab törzsek és klánok java része, különösen Szíriában, de Iraqban is beállt a „kalifa” zászlaja alá és vitte magával a fegyvereseit is. Ahány törzs, ahány klán, annyi különálló alakulat, amely elsődlegesen a törzshöz vagy a klánhoz volt hű, másodsorban a fekete zászlóhoz. Voltak olyan klánok, amelyek ellenálltak. Például Szíria déli határvidékén, Jordánia határa mentén az ottani törzsek semlegesek maradtak és inkább hallgattak Jordánia kérésére, hogy ne engedjék a jordán határ közelébe a dzsihadistákat. A Kelet-Szíriában, a szíriai kurd milíciák vezetésével szerveződő Syrian Democratic Forces (Szíriai Demokratikus Erők) soraiban is harcoltak szunnita arab törzsi harcosok. Ha valaki nem akart önként beállni, azt megtámadták és megbüntették. Így járt az Eufrátesz középső folyása mentén fekvő Hit városa közelében egy iraqi szunnita arab klán is, amely 2014 őszen nem akart beállni az ISIS soraiba, ezért az iszlamisták a klán 70 férfitagját a folyóba lötték.

Ez a laza szervezet, amely egyrészt kisebb, korábban önálló iszlamista szervezetekből, illetve önálló hagyományosan erős identitásokkal rendelkező törzsi és klán harcosok csapataiból állt, a „kalifa” halálával nem fog teljesen szétesni. Lehet, hogy egyes klánok kicsit visszahúzódnak, de a szervezet épen marad. Az Iszlám Állam ugyanis erre a laza szervezetre az elmúlt években kiterített egy olyan szervezeti hálót, amely egy cél szolgálatába állította őket, és erősítette a magasabb szintű Iszlám Állam-identitást és már nem csak Szíriában és Iraqban, hanem a globális dzsihad keretei között a Fülöp-szigetektől Sri Lankán és Szomálián keresztül egészen Nigériáig elért a közvetett befolyása. Ezekben az országokban ugyanis a helyi, kisebb-nagyobb elfogadottsággal bíró dzsihadista szervezetek örömmel csatlakoztak az Iszlám Állam egy szinttel magasabb és magasabb rendszeréhez, és ezzel a globális dzsihad szereplőivé válva már senki sem kérdőjelezte meg többé a legitimitásukat.

Hogy a helyi érdekek felülkerekednek-e az Iszlám Állam globális dzsihadista törekvéseivel szemben, és lazul-e a hálózat ereje, azt nem tudjuk. A helyi szervezetek megmaradnak, és a többi dzsihadista szervezettel együtt megpróbálják fenntartani az Iszlám Állam nagyon népszerűvé vált és jól bevált *brand*-jét. Az ugyanis világossá vált, hogy ez az új, az Iszlám Állam nevével fémjelzett és a fekete zászlóval szimbolizált *brand* komoly, globális népszerűséget szerzett a dzsihadnak, és ez jól jövedelmező üzletággá tette az Iszlám Államot: éves pénzügyi adományokból álló támogatását a bukás után a mai napig is évi 50 és 300 millió Dollár körülre becsülik.

2.2 Az Iszlám Állam maradék ereje

Mindezektől függetlenül az Iszlám Állam Szíriában még mindig nagyon erős. Egy 2018. augusztus közepi ENSZ jelentés szerint Iraqban és Szíriában még mindig 20.000–30.000 fegyverese van az Iszlám Államnak. Egy fél évvel későbbi és a mai napig is hiteles adatsor még mindig nagyon magas számokat mutatott, amely számsor jól illusztrálja azt a veszélyt, amelyet az ISIS még „hamvaiban” is jelent a világ békéjére. Az ENSZ terrorizmus ellenes hivatalának vezetője ugyanis egy 2019. február 13-i hír szerint bejelentette, hogy az Iszlám Állam területi bukása és veszteségei ellenére is veszélyt jelent, mert Iraq és Szíria területén a szövetségesek becslései szerint még 16.000–18.000 fegyverese maradt. Ezt az adatot erősítette meg Antonio Guterres, az ENSZ főtitkára, aki szerint 14.000–18.000 ISIS harcos maradt, köztük 3.000 idegen (terrorista) harcosal. James Jeffrey az Egyesült Államok speciális követe a koalíciós erők tanácsában 2019 márciusában szintén 15.000 és 20.000 közé tette a Szíriában és Iraqban még szétszórta, bujkálva fegyverben lévő ISIS harcosok számát. Az ISIS utóélete által jelentett veszély nagyságát mutatja tehát, hogy szétszórva, fedésben, bizonyos körzetekben pedig

tömegesen, kb. 15.000 ISIS harcos van még fegyverben Irakban és Szíriában, közöttük akár 3.000 idegen (terrorista) harccsal.

Joseph Votel négycsillagos tábornok, az Egyesült Államok hadserege Központi Parancsnokságának vezetője leköszönése előtt arra figyelmeztetett, hogy feltétlenül szükséges fenntartani az offenzívát a mára már nagyrészt szétszóródott és szétesett Iszlám Állam ellen, amely ennek ellenére megtartotta vezetőit, harcosait, támogatóit, erőforrásait és azt az ideológiát, amely továbbra is táplálja az erőfeszítéseit. Amennyiben nem tartjuk fenn az ISIS maradványaira nehezedő nyomást, a szervezet 6—12 hónapon belül újjáéled, és az Euphratész középső medencéjében újra területeket szerez – mondta az Egyesült Államok Védelmi Minisztériumának egyik főhivatalnoka.

3. Az öröklés kérdése

A kalifa halála után az öröklés kérdése stratégiai irányt szabhat az Iszlám Állam jövőjének. Abu Bakr al-Baghdadi azzal legitimálta hatalmát mint „kalifa”, hogy ő az iraqi Qurais törzsből származik, amely a Próféta törzse volt. Kalifa csak arab lehet és ebből a törzsből kell származnia (az oszmán török szultánok ezt más legitimációval oldották meg). A kalifa helyetteseit már korábban, vagy közvetlenül halál után elveszítette. Egyik korábbi helyettesét, Ismail al-Eithawyt, aki az Iszlám Állam iraqi bukása után Szíriába menekült, majd Törökországon keresztül próbált megszökni, a törökök elfogták, és kiadták Iragnak, ahol 2018. szeptember 8-án kötél általi halálra ítélték. Az Iszlám Állam a „kalifa” és elsőszámú utódjelöltje Abu Haszan al-Muhadzsir halála után szinte azonnal reagált, hogy eloszlassa a hatalmi kontinuitás kérdésében esetleg felmerülő kétségeket. Az ISIS új szóvivője, Abu Hamza al-Quraisi 2019. október 31-én bejelentette, hogy az Iszlám Állam új vezetője Abu Ibrahim al-Hasimi al-Quraisi. Bár a hírek arról még nem szóltak, hogy az új vezetőt, Abu Ibrahimot bárki is kalifává kiáltotta volna ki, de az, hogy az Iszlám Állam új vezetése is a Qurais törzsből, a Próféta és al-Baghdadi, vagyis Ibrahim kalifa törzséből származik, világossá tette, hogy a szimbolikus legitimitást továbbra is a szalafi hagyomány szerinti ősi leszármazásból eredeztetik. Ezzel továbbra is a világ muszlimjainak széles tömegeire tudnak hatást gyakorolni. Hogy ez elég lesz-e az Iszlám Állam szervezetének és az egész világra kiterjedő hálózatának egybentartásához, azt még nem tudjuk. Ez azon is múlik, hogy az új vezetőnek és törzsének/klánjának sikerül-e az apparátuson és a szövetséges törzsi vezetők között elfogadtatni magát és meggyőzni a támogatókat, hogy immáron neki folyósítsák a pénzügyi támogatásokat.

Azonban az új „kalifát”, Abu Ibrahim al-Hasimi al-Quraisit senki sem ismerte. A neve valószínűleg felvett, mozgalmi név (*nom de guerre*), amely mögött egyes titkosszolgálatok már akkor is egy türkmén nemzetiségű iraqi dzsihadistát sejtettek.

A mostani hír, hogy tényleg egy iraqi türkmén hittudós, Amír Mohammad Abder-Rahmán al-Maula asz-Szalbi lett az Iszlám Állam vezetője, teljesen új irányba tereli a gondolkodást. Néhány előzetes következtetés azonban már most is levonható. A legfontosabb kérdés, hogy a kalifátus megszűnése mennyire fogja csökkenteni az Iszlám Állam népszerűségét és erejét.

- 1) **A kalifátus intézménye.** Ha a szervezet (Iszlám Állam) vezetője nem viselheti a „kalifa” címet, mert nem arab és nem a Qurais törzsből származik, akkor az Iszlám Állam elveszíti azt a legitimációs érvrendszert, amely minden muszlim fölé helyezi a vezetőjét. Ez a „magasztos” és a hiten alapuló legitimációs érvrendszer volt az egyik erő, amely az Iszlám Államot és vezetőjét ismertté és népszerűvé tette a szunnita muszlimok körében, és muszlimok tízmillióinak lelkét megérintve százezreket (40.000 külföldi harccsal a soraikban) arra ösztönzött, hogy csatlakozzanak a szervezethez, és fogjanak fegyvert az igaz hit védelmében.
- 2) **A rivális dzsihadista szervezetek.** A kalifátus kikiáltása legitimációs szempontból előnyt jelentett a többi dzsihadista terrorszervezettel szemben, amelyekről erőforrásokat

vont el. A kalifátus megszűnése csökkentheti a szervezet/mozgalom népszerűségét és forrásait, illetve teret enged a rivális dzsihadista szervezeteknek, hogy azok az Iszlám Állam maradványainak rovására terjeszkedjenek. Komoly esélye van tehát annak is, hogy a *dzsihád* közös ügyében rivális és még önálló dzsihadista szervezetek, elsősorban az Észak-Szíriában, Idlib környékén erős al-Qaida/Dzsabhat al-Nuszra/Hajat Tahrir as-Sam megkísérli átvenni a vezetőjét vesztett vagy egy más típusú vezetővel (nem kalifával) rendelkező hálózat egésze vagy legalább egyes részei felett az irányítást. Erre nekik megvan az esélyük, mivel Idlib környékén területi védeltséget is biztosíthatnak mindazoknak a dzsihadistáknak, akik az Iszlám Állam bukása után még a terepen maradtak (kb. 15.000 fegyveres), hogy folytassák a harcot.

- 3) **A globális dzsihadista hálózat kérdése.** További kérdésként vetődik fel, hogy az a globális dzsihadista hálózat, amelynek a hazájukban legitimációs gondokkal küzdő kisebb-nagyobb dzsihadista szervezetei (Abu Szajjáf a Fülöp-szigeteken, Al-Sabáb Szomáliában, a Boko Haram Nigériában stb.), az Iszlám Államhoz való csatlakozás segítségével erősebb legitimitást szereztek, és egyfajta „*franchise*” rendszerben csatlakoztak az Iszlám Államhoz, vajon megmaradnak-e ebben a globális dzsihadista hálózatban, amelynek – lássuk be – sok hasznát látták a nemzetközi marketingjükben és a hazai elismertetésben, illetve finanszírozásban. Nem tudjuk, hogy ebben a laza hálózatban egy központi akarat mennyire érvényesülhetett. Ezért inkább úgy véljük, hogy az egyeztetés minimális szintjén, helyi döntések mellett indították az akcióikat, de minden akciót az Iszlám Állam magasztos céljainak megfelelően, a globális dzsihád érdekében hajtottak végre.
- 4) Jó az esélye annak, hogy a kalifátust egy új módszertan váltja fel. Talán prófétikusnak tűnhet az Iszlám Állam korábbi szóvivőjének és ideológusának, **Abu Muhammad al-Adnaninak** egy nem sokkal 2016-os halála előtti nyilatkozata, amelyben azt mondta, hogy az Iszlám Állam vissza fog térni ahhoz a múltbéli állapotához, amelyben oly sikeres volt: újra egy gerillaharcot folytató felkelő csoport lesz. Csak ennek a gerillacsoportnak a jövőben is több tízezer fegyverese lesz.

Ha mindez bekövetkezik, az ismét feladatot ró a nyugati titkosszolgálatokra, amelyeknek már nem egy területi kiterjedéssel bíró állam, a kalifátus szervezett ereje ellen kell harcot vívniuk, hanem vissza kell térniük az általuk amúgy sokkal jobban ismert módszertanhoz, amely szerint egy, a többi iszlamista terrorszervezethez, mint például az al-Qaidához hasonló terrorszervezet kiterjedt hálózatával lesz dolguk. Sokkal könnyebb ugyanis egy kisebb hitbéli legitimációval rendelkező terrorszervezet ellen küzdeni, mint egy egész kalifátussal felvenni a harcot.

Ne legyenek azonban illúzióink. Az Iszlám Állam nem egy egyszemélyes, egyetlen személyhez köthető projekt volt, még ha a kalifátus lelki és marketing síkon is nagyon sokat adott az Iszlám Állam és a globális *dzsihád* sikeréhez. A szellem már mindenképpen kiszabadult a palackból. Az Iszlám Állam megjelenésével és a kalifátus kikiáltásával – hiába bukott el területileg az állam és hiába halt meg a „kalifája” – valami véglegesen megváltozott. Már semmi sem lesz a régi. Együtt kell élnünk azzal a tudattal, hogy az iszlám *dzsihád* az egész világot fenyegeti, és megvannak azok a képességei, hogy bárhol lecsaphasson. Európában is.